

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

12 vtrum sit maximum peccatorum inter species luxuriæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

ris in vase naturali modo indebito mouet delectatio ipsius mo-

di innaturalis, ut prius dictum est. ¶ Pro prima in obiectione sciendum est quod modus innaturalis con-

tingit dupliciter. Vno modo, ita quod non potest sequi generatio, & tunc so-

lū peccatum in modo est, propter peccatum contra naturam, ut quod hoc fit ve-

rum & de intentione auctoris, patet ex

primo huius q. artic. ubi dicit, quod impedire generationem, plus con-

tra naturam, & ex eo, quod alter non est contra, sed praeter naturam. Alio modo, ita quod potest ex eo sequi generatio: & talis modus non comprehenditur sub peccato contra naturam nisi reditu-

ne, eo modo quo id quod est praeter naturam, reducit ad contra naturam. Talis tamen

modus, licet absolute deformitate quadam importet, propter recessum a naturali modo, non tamen habet deformitatem annexam, quin ex causa

possit esse licitus, puta, si dispositio corporis non patitur aliter fieri.

¶ Pro secunda autem obiectione iam potest patere ex dictis, quod commissio viri cum muliere contra naturam, & cum puero, distinguitur specie, quia motiva sunt diuersa: tum rationi, scilicet delectatio in persona

sexus quidem debetur, sed secundum partem in lebita. Alia enim ratione repugnat rationi, & naturae, quod ipsa persona concumbens est contra naturam: & alia ratione, quod persona ipsa concumbens non est contra naturam, sed illa pars eius. Ibi enim extrema concubitus, quae sunt personae, repugnantiam habent: hae autem extrema non habent repugnantiam sed illud repugnantiam. Quia ex sola instrumentalitate patet. Unde inter modos quatuor vitii contra naturam in littera numeratos, solus quartus species subalterna inuenitur.

¶ Ad quintum dubium dicitur, quod tale peccatum sub vicio contra naturam per abulum instrumenti naturalis, seu per omissionem illius, concluditur: quoniam instrumenta naturalia ad generationem humanam sunt duplicia. I. ipsa membra pudenda maris, & mulieris ad concubitum ordinata, & semina utriusque: ac per hoc sicut vir seminans extra vas naturale mulieris, peccat contra naturam, omitrendo instrumentum naturale mulieris: ita mulier

feminans sine viri seminatione, peccat contra naturam, omitrendo voluntarie naturale instrumentum viri ad generationem. Quia enim ad generationem magis concurrunt instrumenta fluida, scilicet licet semina, quam instrumenta solida. I. membra pudenda, ut patet manifeste ex parte viri, & maxima delectatio uenererum consistit in vitiu instrumentorum fluidorum emittendo ea, consequens est, quod peccatum uenererum contra naturam, ad quod delectatio uenera contra naturalem ordinem mouet non solum penes instrumenta solida, sed penes instrumenta fluida consideretur, ita ut abusus instrumenti suae solida, siue fluida tollens generationem humanam, peccatum contra naturam sit. Et quia in tali concubitu, abusus est instrumenti fluidi mulieris, quoniam contra naturalem ordinem est, quod mulier seminet nisi propter generationem, ut patet cum mulier peccat peccato mollicis, constat autem ex tali concubitu non posse sequi generationem: ideo talis concubitus peccatum est contra naturam in quarta specie peccati contra naturam, in qua seruata specie, & seruato concubitu propter instrumentale abulum tollit generationem humanam. Et bene nota abulum instrumentale, quoniam si aliunde provenit, quod alter tantum seminet, cum uterque intendat, & det quantum in se est operam consummationi naturalis concubitus, nulla interuenit moralis deordinatio. Et similiter si aliunde provenit, quod prius sit seminatio vnius, quam alterius, continuatio concubitus ad hoc ut reliquus seminet non est contra naturam, quoniam ad consummationem concubitus naturalis semine completi ordinatur, & non ad hoc, quod sola una pars seminet ut accidit in casu principali. Deberet tamen dari consilium coniugii tardiori ad feminandum, ut ante concubitum aliqua prouocatio sui ueretur tali, & tanta, ut disponeret ad simultaneam seminationem. Et quoniam hoc est rationale auxilium naturae, nullum in huiusmodi prouocatione peccatum est.

¶ Ad sextum dubium dicitur, quod omnia peccata uenera contra

naturam, sunt peccata moralia ex suo genere, & non sunt peccata naturalia, scilicet generationem humanam, quae est bonum diuinitus, & aliarum rerum exteriorum bonum, non omnis innaturalis modus est peccatum contra naturam, quod bestialitas differt a malitia, quae humana uirtuti opponitur per quemdam excessum circa eandem naturam, & ideo ad idem genus reduci potest.

AD TERTIUM DICENDUM, quod luxuriosus non intendit generationem humanam, sed delectationem uenererum, quam potest aliquis experiri sine actibus, ex quibus sequitur humana generatio. Et hoc est, quod queritur in vicio contra naturam.

ARTICVLVS XII.

Utrum uitiu contra naturam sit maximum peccatu inter species luxuria.

AD DUODECIMVM sic proceditur. Videtur, quod uitiu contra naturam non sit maximum peccatum inter species luxuria. Tatio

naturam, sunt peccata moralia ex suo genere, & non sunt peccata naturalia, scilicet generationem humanam, quae est bonum diuinitus, & aliarum rerum exteriorum bonum, non omnis innaturalis modus est peccatum contra naturam, quod bestialitas differt a malitia, quae humana uirtuti opponitur per quemdam excessum circa eandem naturam, & ideo ad idem genus reduci potest.

enim aliquod peccatum est grauius, quanto magis contrariatur charitati: sed magis uidentur contrariari charitati proximi adulterium, stuprum, & raptus, quae uergunt in iniuriam proximi, quam peccata contra naturam, per quae nullus alteri iniuriatur. ergo peccatum contra naturam non est maximum inter species luxuria.

¶ 2. Praeterea illa peccata uidentur esse grauius, quae contra Deum committuntur: sed sacrilegium directe committitur contra Deum, quia uergit in iniuriam diuinitus, ergo sacrilegium est grauius peccatum quam uitiu contra naturam.

¶ 3. Praeterea. Tanto aliquod peccatum uidentur esse grauius, quanto excrucietur in personam, quae magis diligere debemus, sed in ordinem charitatis magis debemus diligere personam nobis coniunctam, quae potest

¶ 4. Praeterea. Illa peccata uidentur esse grauius, quae contra Deum committuntur: sed sacrilegium directe committitur contra Deum, quia uergit in iniuriam diuinitus, ergo sacrilegium est grauius peccatum quam uitiu contra naturam.

¶ 5. Praeterea. Tanto aliquod peccatum uidentur esse grauius, quanto excrucietur in personam, quae magis diligere debemus, sed in ordinem charitatis magis debemus diligere personam nobis coniunctam, quae potest

¶ 6. Praeterea. Illa peccata uidentur esse grauius, quae contra Deum committuntur: sed sacrilegium directe committitur contra Deum, quia uergit in iniuriam diuinitus, ergo sacrilegium est grauius peccatum quam uitiu contra naturam.

¶ 7. Praeterea. Tanto aliquod peccatum uidentur esse grauius, quanto excrucietur in personam, quae magis diligere debemus, sed in ordinem charitatis magis debemus diligere personam nobis coniunctam, quae potest

¶ 8. Praeterea. Illa peccata uidentur esse grauius, quae contra Deum committuntur: sed sacrilegium directe committitur contra Deum, quia uergit in iniuriam diuinitus, ergo sacrilegium est grauius peccatum quam uitiu contra naturam.

¶ 9. Praeterea. Tanto aliquod peccatum uidentur esse grauius, quanto excrucietur in personam, quae magis diligere debemus, sed in ordinem charitatis magis debemus diligere personam nobis coniunctam, quae potest

¶ 10. Praeterea. Illa peccata uidentur esse grauius, quae contra Deum committuntur: sed sacrilegium directe committitur contra Deum, quia uergit in iniuriam diuinitus, ergo sacrilegium est grauius peccatum quam uitiu contra naturam.

¶ 11. Praeterea. Tanto aliquod peccatum uidentur esse grauius, quanto excrucietur in personam, quae magis diligere debemus, sed in ordinem charitatis magis debemus diligere personam nobis coniunctam, quae potest

¶ 12. Praeterea. Illa peccata uidentur esse grauius, quae contra Deum committuntur: sed sacrilegium directe committitur contra Deum, quia uergit in iniuriam diuinitus, ergo sacrilegium est grauius peccatum quam uitiu contra naturam.

¶ 13. Praeterea. Tanto aliquod peccatum uidentur esse grauius, quanto excrucietur in personam, quae magis diligere debemus, sed in ordinem charitatis magis debemus diligere personam nobis coniunctam, quae potest

¶ 14. Praeterea. Illa peccata uidentur esse grauius, quae contra Deum committuntur: sed sacrilegium directe committitur contra Deum, quia uergit in iniuriam diuinitus, ergo sacrilegium est grauius peccatum quam uitiu contra naturam.

¶ 15. Praeterea. Tanto aliquod peccatum uidentur esse grauius, quanto excrucietur in personam, quae magis diligere debemus, sed in ordinem charitatis magis debemus diligere personam nobis coniunctam, quae potest

¶ 16. Praeterea. Illa peccata uidentur esse grauius, quae contra Deum committuntur: sed sacrilegium directe committitur contra Deum, quia uergit in iniuriam diuinitus, ergo sacrilegium est grauius peccatum quam uitiu contra naturam.

¶ 17. Praeterea. Tanto aliquod peccatum uidentur esse grauius, quanto excrucietur in personam, quae magis diligere debemus, sed in ordinem charitatis magis debemus diligere personam nobis coniunctam, quae potest

¶ 18. Praeterea. Illa peccata uidentur esse grauius, quae contra Deum committuntur: sed sacrilegium directe committitur contra Deum, quia uergit in iniuriam diuinitus, ergo sacrilegium est grauius peccatum quam uitiu contra naturam.

¶ 19. Praeterea. Tanto aliquod peccatum uidentur esse grauius, quanto excrucietur in personam, quae magis diligere debemus, sed in ordinem charitatis magis debemus diligere personam nobis coniunctam, quae potest

Infr. q. 170. art. 1. ad 2. Et 1.2. q. 73. art. 7. cor. Et 4. di. 41. art. 4. q. 3. cor. li.

Super Quatuordecim articulis de luxuria.

quoniam luxuria contra naturam diffingitur. ex opposito contra naturam naturalem, nec coincidere possunt. ideo nulla est questio de concursu vtriusque luxurie in eodem concubitu: sed tota questio est de concursu deformitatum alterius generis, que determinant luxuriam naturalem. Que questio ex hoc ipso soluitur, qd nihil prohibet

deformitates alterius generis esse communes luxurie naturalis, & contra naturam. Ita qd sicut sacrilegium quod importat iniuriam rei sacre, & in proposito personae sacre, transfert concubitum naturalem viti cum sanctimoniali in sacrilegium, non minus transfert concubitum contra naturam cum eade in sacrilegium, propter eandem rationem, quia vtrouque agitur contra calitatem Deo dicatam. Et ita hoc, quod est per se non esse coniugata, non solum transfert concubitum alienum cum ipsa in speciem iniurie maritalis: sed etiam concubitum alienum cum eade

contra naturam transferri in speciem maritalis iniurie, quia vtrouque persona que est alterius quo ad concubitum polluitur. Et simile est de incestu, & stupro: quia vtrouque fit iniuria uel naturali reuerentiae, puta, si quis cognoscat contra naturam propriam matrem, vel paternam custodiam, cui non solum virginalis signaculum, sed ipsum filiae corpus commendatum naturaliter est, iuxta illud. Filia tibi sunt, custodi corpus eorum. Et sic non solum deformitates, rapus, & sacrilegium: sed adulterii, incestus, ac stupri, possunt cum concubitu contra naturam concurrere. Ac per hoc huiusmodi circumstantiae si concurrant non solum aggrauant, sed variant speciem, quod in prima questione questum est. Et si per se peccata inuiti fuerimus, apparebit, quod deformitates istae sunt eiusdem speciei cum deformitatibus similibus in vitiis luxurie naturalis. Nam ex parte ipsarum deformitatum nulla apparet formalis differentia, sed alibi inuenitur solus quidam defectus consumatae iniurie, puta, in concubitu contra naturam cum aliena uxore, & cum filia alterius virginis. Nam maior iniuria fit marito si concubitus est naturalis, quia tunc non solum persona uxoris, quae est mariti, sed etiam vas quod est mariti polluitur. Et similiter paternae custodiam maior iniuria fit per concubitum naturale, quod non solum polluitur, sed signaculum virginalis auferitur, quod praecipue custodiendum erat. Et ideo concludendum videtur, quod circumstantiae non solum variant speciem concubitus contra naturam, sed transferunt in eandem speciem, in quas transferunt per modum differentiae concubitus naturalis. Quocirca concubitus contra naturam cum aliena uxore, consanguinea, & habente votum castitatis, non est proprie adulterium, nec proprie incestus: quia omnes species luxurie naturalis significant deformitatem in concubitu naturali, sicut simum cunitatem in naso. Et propterea ex huiusmodi circumstantiis in crimine contra naturam, non contrahitur a finitas, nec incurritur poena adulterii, & incestus fororum. Est tamen proprie sacrilegium, quia sacrilegium non significat deformitatem in tali materia determinate, sicut concubitus naturali, sed absolute, in quacumq; materia contra rem Deo dictam agitur. Et est reductio speciei ad speciem adulterii, & incestus propter similitudinem deformitatis iniuriae, & irreuerentiae naturalis, quantum prima ad iniuriam, secunda ad impietatem secundum se spectat. Et sic secundae questionis solutio patet.

Ad secundum dubium dicitur, qd quia author ponit peccatum in modo, esse contra naturam, & grauius mollietate, & ponit in eo latitudinem, seu differentiam, dicendo, Magis autem si non fit de bitum vas, quam si fit inordinatio em aliqua alia pertinentia ad modum concubendi: ideo ex hoc ipso offendit, quod per peccatum in modo, in proposito intendit talem vnde non possit generatio sequi, vt si quis ita concubat, vt ad os vasis naturalis uix attingat, vt quasi cogat extra feminare ex tali modo, quis em vas naturale concubat. Nisi, n. sic exponatur, non saluatur ly magis proprie nec saluatur qd quartus modus sit supra mollietatem em se totum, sed solum em sui supremum, quod tamen author ex propo-

sito intendit, ponens supra mollietatem totum, magis tamen secundum sui supremum, quam infimum. Obiectio autem procedit de modo praeter naturam, qui non impedit generationem, quod distat a mollietate sicut veniale a mortali. ¶ In eodem 12. ar. dubium occurrit articulus circa rationem mollietatis, & sodomitici viti in mulieribus, quae si ratione consistat tales actus mulierum esse peccata mortalia. Et est ratio dubii, quia peccatum mortale oportet, qd sit contra bonum diuinum, aut humanum, seu creaturae intellectuales, alioquin non esset contra charitatem. In huiusmodi autem actibus mulierum non agitur contra bonum diuinum, vt patet, nec contra bonum angelicum, vt patet, nec contra bonum humanum. Probatur, quia si hoc esset, ideo esset, quia esset contra bonum generationis humanae, vt in mollietate viri, & sodomia masculinorum patet: sed hoc non est, quia feminatio mulieris non concurret ad generationem nisi per accidens. Ea autem quae sunt per accidens omittuntur ab arte. Et propterea hiactus mulierum non exeunt limites peccatorum, quae sunt circa tactus, & amplexus, in quibus secundum se constat non consistere peccatum aliquod contra naturam, quod constituitur ex hoc, quod tollit finem feminatiois humanae, s. generationem hominis. Quod autem femina semen non requiritur per se ad generationem, restatur Arist. in 1. de generatione animalium circa finem, quem sequitur author in 3. parte, q. 3. artic. 3. ad 3. Et quia Galenus, & Amicena in 2. & Albertus in 13. de Animalibus tenent oppositum, restat vt dubium vt saltem sit, an hi actus mulierum sint peccata mortalia, sicut dubium restat propter varietatem opinionum, an semen mulieris per se requiratur ad generationem.

¶ Ad eundem articulum huiusmodi sciendum est, quod licet non sit hic questio, an hi actus mulierum sint peccata mortalia, qui hoc pro constanti supponitur, vt patet ab vniuersa Ecclesia acceptati. Nullus, n. apparet catholicus contradicens: nec fit questio, an semen mulieris per se concurret ad generationem, quia questio haec ad naturalem spectat philosophiam, sed fit questio de certitudine, seu euidencia rationis naturalis, quare huiusmodi actus sunt peccata mortalia: quia tamen questio haec pendet ex noticia huiusmodi actuum in genere natura, qui peccatum contra naturam fundatur super hoc, quod actus est contra naturam ordinem, & peccatum morale in genere eorum, quae contra naturam sunt, fundatur super malo humano in his, alioquin non esset contra charitatem, ideo duo faciendi sunt. Primo tractabitur ipsa naturalis questio. Secundo, directe questio respondebitur. Quo ad primum Arist. sententia est, quod semen femina non est humor feminialis, sed est superfluitas propria vteri. Nec concurret ad generationem quouis modo, quia nec vt agens, nec vt materia. Probat autem, quod dicitur ratione, & quibusdam signis. Ratio est, quia menstruum est, quod in femina proportionaliter responderet femini in viro, ergo ille alius humor, quod semen in muliere dicitur, non est illud quod correspondet in femina proportionaliter femini viri. Assumptum probatur ex sensibilibus, quia scilicet proportionaliter incipiunt, & desinunt semen viri, & menstruum mulieris, s. in pubertate, & senectute. Vox in vtroque proportionaliter tunc mutatur, in vtroque pili generantur tunc, & membra receptiua vtriusque humoris distendantur. Consequencia probatur, quia si menstruum est illud proportionale, ergo non semen, & si semen, ergo non menstruum. Impossibile siquidem est dari femini virili duo proportionalia naturalia in eodem. Quod posset probari tunc ex parte natura, quia sicut non deficit in necessariis, ita non abundat in superfluis: tum ex ratione propria causa, quia si vtrumque est illud proportionale, neutrum est illud. Indicia autem sunt multa. Primum est, quod mulieres saepe concipiunt sine illa delectatione, quae in feminis emissionem sentitur. Secundum est, quod concurrente vtroque semine sine menstruo non concipiunt mulieres. Tertium, est quod huiusmodi semen non conuenit omnibus mulieribus, sed iudis, & feminariis, vt plurimum,

omnium horum vitiorum, s. quae ad luxuriam pertinent, pessimum est, quod contra naturam fit. ¶ RESPONDEO. Dicendum, quod in quolibet genere pessima est principii corruptio, ex quo alia dependent. Principia autem rationis sunt ea, quae sunt secundum naturam. Nam ratio praesupponit his, quae sunt a natura determinata, disponit alia secundum quod conuenit, & hoc apparet tam in speculatiuis, quam in practicis. Et ideo sicut in speculatiuis error circa ea, quorum cognitio est homini naturaliter indita, est grauissimus, & turpissimus, ita in agendis agere contra ea, quae sunt secundum naturam determinata, est grauissimum, & turpissimum. Quia ergo in vitiis, quae sunt contra naturam, tran-

nerationem nisi per accidens. Ea autem quae sunt per accidens omittuntur ab arte. Et propterea hiactus mulierum non exeunt limites peccatorum, quae sunt circa tactus, & amplexus, in quibus secundum se constat non consistere peccatum aliquod contra naturam, quod constituitur ex hoc, quod tollit finem feminatiois humanae, s. generationem hominis. Quod autem femina semen non requiritur per se ad generationem, restatur Arist. in 1. de generatione animalium circa finem, quem sequitur author in 3. parte, q. 3. artic. 3. ad 3. Et quia Galenus, & Amicena in 2. & Albertus in 13. de Animalibus tenent oppositum, restat vt dubium vt saltem sit, an hi actus mulierum sint peccata mortalia, sicut dubium restat propter varietatem opinionum, an semen mulieris per se requiratur ad generationem.

¶ Ad eundem articulum huiusmodi sciendum est, quod licet non sit hic questio, an hi actus mulierum sint peccata mortalia, qui hoc pro constanti supponitur, vt patet ab vniuersa Ecclesia acceptati. Nullus, n. apparet catholicus contradicens: nec fit questio, an semen mulieris per se concurret ad generationem, quia questio haec ad naturalem spectat philosophiam, sed fit questio de certitudine, seu euidencia rationis naturalis, quare huiusmodi actus sunt peccata mortalia: quia tamen questio haec pendet ex noticia huiusmodi actuum in genere natura, qui peccatum contra naturam fundatur super hoc, quod actus est contra naturam ordinem, & peccatum morale in genere eorum, quae contra naturam sunt, fundatur super malo humano in his, alioquin non esset contra charitatem, ideo duo faciendi sunt. Primo tractabitur ipsa naturalis questio. Secundo, directe questio respondebitur. Quo ad primum Arist. sententia est, quod semen femina non est humor feminialis, sed est superfluitas propria vteri. Nec concurret ad generationem quouis modo, quia nec vt agens, nec vt materia. Probat autem, quod dicitur ratione, & quibusdam signis. Ratio est, quia menstruum est, quod in femina proportionaliter responderet femini in viro, ergo ille alius humor, quod semen in muliere dicitur, non est illud quod correspondet in femina proportionaliter femini viri. Assumptum probatur ex sensibilibus, quia scilicet proportionaliter incipiunt, & desinunt semen viri, & menstruum mulieris, s. in pubertate, & senectute. Vox in vtroque proportionaliter tunc mutatur, in vtroque pili generantur tunc, & membra receptiua vtriusque humoris distendantur. Consequencia probatur, quia si menstruum est illud proportionale, ergo non semen, & si semen, ergo non menstruum. Impossibile siquidem est dari femini virili duo proportionalia naturalia in eodem. Quod posset probari tunc ex parte natura, quia sicut non deficit in necessariis, ita non abundat in superfluis: tum ex ratione propria causa, quia si vtrumque est illud proportionale, neutrum est illud. Indicia autem sunt multa. Primum est, quod mulieres saepe concipiunt sine illa delectatione, quae in feminis emissionem sentitur. Secundum est, quod concurrente vtroque semine sine menstruo non concipiunt mulieres. Tertium, est quod huiusmodi semen non conuenit omnibus mulieribus, sed iudis, & feminariis, vt plurimum,

rimum, no autem fulcis, & que sunt viragines. Quartum est, ex quantitate, quia simulat excedit interdiu quantitate feminis, & variatur in plus & minus fm cibi rationem, nam quidam cibi aerei saporis augent ipsum. Quintum est ex genere feminaru, quia a. talis humor non continet omnibus feminis. Sextum est, quia ex contractu no emittunt feming semen per illas partes. Dicit aut Thom sententia contentu Anito. in hoc, q semen mulieris no est necessarium ad generationem. An autem sit vtile ad generationem, aut omnino extraneum, vt Arist. sentit, non dicitur sed cum Ari. dixit semē mulieris non esse hu more feminale, sed esse superfluitate ure ri, seu matricis: dicitur Tho. dicit ipsam esse imperfectum quid i genere feminis. Et ex hoc inuit, q no est materia necessaria in generatione. Quia semen fm generis sui rationem eit in genere causa effectiua, vt patet in feminibus vegetabilibus, & expresse scriptum est in 5. Metaphysic. & 2. Physic. de causis, conseqens est vt si semen mulieris sit in genere feminis, quamuis vt quid imperfectum, quod non fit per se ordinatum a natura vt sit materia generationis. Quod enim est ordinatum per se ut sit semen, non est per se ordinatum vt sit materia feminis, ac per hoc non est materia necessaria ad generationem: quoniam talis est propria materia feminis. Auc, vero in ca. 3. noni de animalibus, & Alberus in fine 15. de animalibus, putant, semen mulieris per se concurrere ad generationem non vt semen nisi equiuoce feminis nomine vtendo, sed vt concurrere vt proximam materiam generationis, ita q sanguis mēstru⁹ est materia pura egens adhuc decoctione ad hoc, q sit proxima materia generationis. & propterea est velut cibus illius feminis, seu sanguinis albi, quod est proxima materia. Gal. autem, que sequitur scotus in 4. dist. 1. sentent. opinari videtur, quod semen mulieris concurrat vt materia, quamuis minus principale, & de pedes in sua causalitate a femine vini. Et ratio Galen. est, quia ex quo proles quandoque assimilatur patri, & quandoque matri, debet esse vna communitatio humi modi assimilationis: sed ratio assimilationis ad patrem est semen, igitur ratio assimilationis ad matrem est semen. & confirmatur a Scoto, quia proprium agens est assimilare sibi effectum non materiam. Lacer has autem opiniones que sit vera, non facile apparet. Nam ratio Arist. plurimum autoritatis ex sensibilibus habet, & non nisi vnum sibi oblatore video. si q natura potius talem, vt veneream, & tantam delectationem in resolutione, seu emissione feminis in muliere. Cū. n. natura agat propter finem, ita q ex causa finali optima sumitur ratio in naturalibus, eo sequens est vt natura appofuerit delectationem in tali seminatione propter bonum speciei conseruanda, sicut in seminatione viri. Et quoniam manifeste apparet, q est delectatio non sicut in conseruationibus, aut alleviationibus naturæ, sed venerea adeo vt sensibilibus quæret concupiscentiam veneream in mulieribus non est consentaneum rationi, q huiusmodi seminatio fit excrementum vteri, sed quod sit a natura ordinata ad conseruationem speciei. Delectatio enim venerea ex propria ratione ad actus generationis differantes spectat, & illos solos conseruat. Et hæc ratio conuincit intellectum meum, non ad dicens tum quod semen mulieris sit vere semen: quoniam noui Arist. confutasse hoc, q delectatio ista non est sufficiens signū, q illa emissio sit seminatio, quia delectatio etiam conseruatur a emissionem spiritus, ut conseruatio apud impotentes adhuc de minore pueros manifestat: sed ad dicendum q seminatio illa est actus nature ordinatus ad generationem siue sit emissio feminis, siue alterius humoris, qui quandoq; vt pluries appellatur semen: quoniam delectatio venerea tam vehemens, non finitur a natura. Et licet a solo seminatione accidat delectatio in pueris, &c. non tamen accidit huiusmodi delectatio nisi in actibus ordinatis ad seminationem, licet tunc se qui non possit. Et illa declaratio est, & in quantitate, & qualitate dissimilis illi, quoniam delectatio illa puerorum est parua, & non est quietata: mulierum autem delectatio in seminatione, & est magna, & est quietata concupiscentiæ venereæ. & si bene aduerteris, inuenies quod delectatio conseruationis in pueris attestatur nobis, quia appofita est a natura actui, qui est vt via ad seminationem, que est generationis principium. Nisi enim hoc obstar, sententia Arist. ex sen-

Art. 9. huius quæst.

transgreditur homo id, quod est secundum naturam determinatum circa vsum venereum, inde est, q in tali materia hoc peccatū est grauissimum. Post quod est incestus, qui sicut dictum est, est contra naturalem reuerentiam, quam personis coniunctis debemus. Per alias autem luxuria species preteritur solum id, quod est secundum rationem rectam determinatum, ex præsuppositione tamen naturalium principiorū. Magis autem repugnat rationi, q aliquis venereis utatur non solum contra id, quod conuenit proli-

fibilibus efficit ostenderetur: quoniam non affirmitur, q concomitantia semen in concomitantia menstrua in muliere: sed concomitantia semen in masculo non concomitantia in muliere, quoniam mulieres longè

generanda, sed etiam cum in iuria alterius: & ideo fornicatio simplex, que committitur sine iniuria alterius persone, est minima inter species luxurie. Maior autem iniuria est, si qui abutatur muliere alterius potestati subiecta ad vsum generationis, quam ad solam custodiam. & ideo adulterium est grauius, quam stuprum, & utrumque aggrauatur per violentiam: propter quod raptus virginis est grauius, quam stuprum, & raptus vxoris, quam adulterium. Et hæc omnia etiam aggrauantur secundum rationem sacrilegii,

generationem secundum se, & in talibus mulieribus, & tunc occurrit Galen. ad hoc quod ordinatur ad generationem secundum se, ut dicitur in 1. dist. 1. sentent. opinari videtur, quod semen mulieris concurrat vt materia, quamuis minus principale, & de pedes in sua causalitate a femine vini. Et ratio Galen. est, quia ex quo proles quandoque assimilatur patri, & quandoque matri, debet esse vna communitatio humi modi assimilationis: sed ratio assimilationis ad patrem est semen, igitur ratio assimilationis ad matrem est semen. & confirmatur a Scoto, quia proprium agens est assimilare sibi effectum non materiam. Lacer has autem opiniones que sit vera, non facile apparet. Nam ratio Arist. plurimum autoritatis ex sensibilibus habet, & non nisi vnum sibi oblatore video. si q natura potius talem, vt veneream, & tantam delectationem in resolutione, seu emissione feminis in muliere. Cū. n. natura agat propter finem, ita q ex causa finali optima sumitur ratio in naturalibus, eo sequens est vt natura appofuerit delectationem in tali seminatione propter bonum speciei conseruanda, sicut in seminatione viri. Et quoniam manifeste apparet, q est delectatio non sicut in conseruationibus, aut alleviationibus naturæ, sed venerea adeo vt sensibilibus quæret concupiscentiam veneream in mulieribus non est consentaneum rationi, q huiusmodi seminatio fit excrementum vteri, sed quod sit a natura ordinata ad conseruationem speciei. Delectatio enim venerea ex propria ratione ad actus generationis differantes spectat, & illos solos conseruat. Et hæc ratio conuincit intellectum meum, non ad dicens tum quod semen mulieris sit vere semen: quoniam noui Arist. confutasse hoc, q delectatio ista non est sufficiens signū, q illa emissio sit seminatio, quia delectatio etiam conseruatur a emissionem spiritus, ut conseruatio apud impotentes adhuc de minore pueros manifestat: sed ad dicendum q seminatio illa est actus nature ordinatus ad generationem siue sit emissio feminis, siue alterius humoris, qui quandoq; vt pluries appellatur semen: quoniam delectatio venerea tam vehemens, non finitur a natura. Et licet a solo seminatione accidat delectatio in pueris, &c. non tamen accidit huiusmodi delectatio nisi in actibus ordinatis ad seminationem, licet tunc se qui non possit. Et illa declaratio est, & in quantitate, & qualitate dissimilis illi, quoniam delectatio illa puerorum est parua, & non est quietata: mulierum autem delectatio in seminatione, & est magna, & est quietata concupiscentiæ venereæ. & si bene aduerteris, inuenies quod delectatio conseruationis in pueris attestatur nobis, quia appofita est a natura actui, qui est vt via ad seminationem, que est generationis principium. Nisi enim hoc obstar, sententia Arist. ex sen-

generationem secundum se, & in talibus mulieribus, & tunc occurrit Galen. ad hoc quod ordinatur ad generationem secundum se, ut dicitur in 1. dist. 1. sentent. opinari videtur, quod semen mulieris concurrat vt materia, quamuis minus principale, & de pedes in sua causalitate a femine vini. Et ratio Galen. est, quia ex quo proles quandoque assimilatur patri, & quandoque matri, debet esse vna communitatio humi modi assimilationis: sed ratio assimilationis ad patrem est semen, igitur ratio assimilationis ad matrem est semen. & confirmatur a Scoto, quia proprium agens est assimilare sibi effectum non materiam. Lacer has autem opiniones que sit vera, non facile apparet. Nam ratio Arist. plurimum autoritatis ex sensibilibus habet, & non nisi vnum sibi oblatore video. si q natura potius talem, vt veneream, & tantam delectationem in resolutione, seu emissione feminis in muliere. Cū. n. natura agat propter finem, ita q ex causa finali optima sumitur ratio in naturalibus, eo sequens est vt natura appofuerit delectationem in tali seminatione propter bonum speciei conseruanda, sicut in seminatione viri. Et quoniam manifeste apparet, q est delectatio non sicut in conseruationibus, aut alleviationibus naturæ, sed venerea adeo vt sensibilibus quæret concupiscentiam veneream in mulieribus non est consentaneum rationi, q huiusmodi seminatio fit excrementum vteri, sed quod sit a natura ordinata ad conseruationem speciei. Delectatio enim venerea ex propria ratione ad actus generationis differantes spectat, & illos solos conseruat. Et hæc ratio conuincit intellectum meum, non ad dicens tum quod semen mulieris sit vere semen: quoniam noui Arist. confutasse hoc, q delectatio ista non est sufficiens signū, q illa emissio sit seminatio, quia delectatio etiam conseruatur a emissionem spiritus, ut conseruatio apud impotentes adhuc de minore pueros manifestat: sed ad dicendum q seminatio illa est actus nature ordinatus ad generationem siue sit emissio feminis, siue alterius humoris, qui quandoq; vt pluries appellatur semen: quoniam delectatio venerea tam vehemens, non finitur a natura. Et licet a solo seminatione accidat delectatio in pueris, &c. non tamen accidit huiusmodi delectatio nisi in actibus ordinatis ad seminationem, licet tunc se qui non possit. Et illa declaratio est, & in quantitate, & qualitate dissimilis illi, quoniam delectatio illa puerorum est parua, & non est quietata: mulierum autem delectatio in seminatione, & est magna, & est quietata concupiscentiæ venereæ. & si bene aduerteris, inuenies quod delectatio conseruationis in pueris attestatur nobis, quia appofita est a natura actui, qui est vt via ad seminationem, que est generationis principium. Nisi enim hoc obstar, sententia Arist. ex sen-

femen est hoc modo superfluum. Signum autem quod semen mu- liebre sit superfluum sanguinis, est illud idem quod Aristote- les indicat semen viri esse superfluum sanguinis. I. quod nimis promouendo fertilitatem ex sanguine, seu sanguinolentus hu- mor: hoc enim idem in muliere contingere expertum est. Et quia

vt supra dictum est.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod sicut ordo rationis recte ab homine, ita ordo naturae est ab ipso Deo: & ideo in peccatis contra naturam, in quibus ipse ordo naturae uiolatur, fit iniuria ipsi Deo ordinatori naturae. Vnde Augustinus * dicit in 3. confes- sio. cap. 8. Flagitia quae sunt contra naturam, ubique ac sem- per detestanda atque puniendae sunt, qualia Sodomitarum fue- runt, quae si omnes gentes facerent, omnes eodem criminis rea- tu diuina lege tenerentur quia

vt supra dictum est. Ad secundum dicendum, quod sicut ordo rationis recte ab homine, ita ordo naturae est ab ipso Deo: & ideo in peccatis contra naturam, in quibus ipse ordo naturae uiolatur, fit iniuria ipsi Deo ordinatori naturae. Vnde Augustinus * dicit in 3. confes- sio. cap. 8. Flagitia quae sunt contra naturam, ubique ac sem- per detestanda atque puniendae sunt, qualia Sodomitarum fue- runt, quae si omnes gentes facerent, omnes eodem criminis rea- tu diuina lege tenerentur quia

vt supra dictum est. Ad tertium dicendum, quod sicut ordo rationis recte ab homine, ita ordo naturae est ab ipso Deo: & ideo in peccatis contra naturam, in quibus ipse ordo naturae uiolatur, fit iniuria ipsi Deo ordinatori naturae. Vnde Augustinus * dicit in 3. confes- sio. cap. 8. Flagitia quae sunt contra naturam, ubique ac sem- per detestanda atque puniendae sunt, qualia Sodomitarum fue- runt, quae si omnes gentes facerent, omnes eodem criminis rea- tu diuina lege tenerentur quia

vt supra dictum est. Ad quartum dicendum, quod sicut ordo rationis recte ab homine, ita ordo naturae est ab ipso Deo: & ideo in peccatis contra naturam, in quibus ipse ordo naturae uiolatur, fit iniuria ipsi Deo ordinatori naturae. Vnde Augustinus * dicit in 3. confes- sio. cap. 8. Flagitia quae sunt contra naturam, ubique ac sem- per detestanda atque puniendae sunt, qualia Sodomitarum fue- runt, quae si omnes gentes facerent, omnes eodem criminis rea- tu diuina lege tenerentur quia

vt supra dictum est. Ad quintum dicendum, quod sicut ordo rationis recte ab homine, ita ordo naturae est ab ipso Deo: & ideo in peccatis contra naturam, in quibus ipse ordo naturae uiolatur, fit iniuria ipsi Deo ordinatori naturae. Vnde Augustinus * dicit in 3. confes- sio. cap. 8. Flagitia quae sunt contra naturam, ubique ac sem- per detestanda atque puniendae sunt, qualia Sodomitarum fue- runt, quae si omnes gentes facerent, omnes eodem criminis rea- tu diuina lege tenerentur quia

vt supra dictum est. Ad sextum dicendum, quod sicut ordo rationis recte ab homine, ita ordo naturae est ab ipso Deo: & ideo in peccatis contra naturam, in quibus ipse ordo naturae uiolatur, fit iniuria ipsi Deo ordinatori naturae. Vnde Augustinus * dicit in 3. confes- sio. cap. 8. Flagitia quae sunt contra naturam, ubique ac sem- per detestanda atque puniendae sunt, qualia Sodomitarum fue- runt, quae si omnes gentes facerent, omnes eodem criminis rea- tu diuina lege tenerentur quia

vt supra dictum est.

A felicitet quantum est ex natura sui generis, & suae speciei huma- nae: & sic per se ordinatur ad generationem humanam, vt semine. & ideo natura appofuit in illius emissione talem ac tantam de- lectationem. Alio modo inquantum est in talibus indiuiduis. si in mulieribus viritatis impotentis decoquere, & ad perfectio- nem feminis illi deducere: & sic per accidens, ratione, felicitet talem indi- uiduorum, non ordi- natum ad genera- tionem humanam, nec vt semen, nec vt materia. Non vt fe- men, quia deficit a perfectione femi- nis. Non vt mate- ria, quia totum ge- nus agentis inepti est, vt fit materia ex qua: & haec positio forte coincidit cum positione Aristote- lis, si intelligamus, Aristotelem exclu- sisse semen mulieris a femine secundum

perfectionem sui generis, & diuise illud esse, excrementum vtri- que, quia conuenit mulieribus non propter generationem, sed ne- cessitate materiae, felicitet non propter suam per mulierem per- tale semen assequendum, sed quia est pars speciei. Non enim ta- cut ibidem Aristoteles huiusmodi impotentiam mulieris ad de- coctionem. Haec de primo.

Quod ad secundum, multi occurrunt modi dicendi, quare in mulieribus seminatio voluntaria extra concubitum naturalem, est peccatum mortale, siue fit mollitiei, siue sodomitae vitium. Pri- mus est, ratione delectationis venereae: quoniam secundum ratio- nem rectam non debet extra concubitum naturalem procura- ri. Sed huic rationi obstat, quod delectatio in bonitate, & malitia morali sequitur operationem: & ideo oportet si delectatio fit ma- la moraliter, quod seminatio illa fit mala. Ridelicet enim dicere, quod delectatio secundum se est mala: & propterea oportet ad bonitatem, vel malitiam seminationis deuenire. Quare si semi- natio muliebris non est nisi superfluitatis emissio, non est ma- gis ratio peccati procuracione huius seminationis, & delectatio- ne eiusdem, quam si quis procurer egerere, aut sudare, & delecte- tur in huiusmodi. Secundus dicendi modus est, quod licet mulie- bris seminatio secundum se non fit nisi superfluitatis emissio, quia tamen connexus est sibi concursus humoris, qui per men- struum purgatur ad matricem, qui humor est principium mate- riale generacionis: ideo habet rationem peccati mortalis propter abutulum, s. principij generacionis concomitantem. Sed huic ratio- ni obstat, quia secundum hanc rationem seminatio ipsa non est nisi per accidens, hoc est, propter aliud adfectum malum moraliter. Ac per hoc cum ante, & post aetatem secunditatis seminatio mulieris fit naturaliter separata, & non connexa concursui hu- moris qui est principium generacionis, sequeretur quod talis semi- natio procurata extra aetatem secunditatis, non esset peccatum mortale. Tertius dicendi modus est, quod licet seminatio muliebris non fit secundum se nisi superfluitatis emissio, quia tamen natu- rali ordine per se ad principium generacionis ordinatur, s. ad co- cubitum naturalem: ideo peccatum mortale est abuti ipsa semi- natione, sicut peccatum mortale est abuti concubitu, puta, coeum do cum statura. Est enim concubitus naturalis, generacionis prin- cipium, sicut debita coniunctio actiui, & passiu est inter prin- cipia operacionis, quae ab illis exit principijs. Et quod talis semina- tio ordinetur ad concubitum naturalem, patet ex eo, quod aliter na- tura non appofuisset proportionaliter delectationem in mulie- re sicut in viro. Sed haec ratio manifeste deficit, quia ad delecta- tionem confugit, & operacione omittit. Oportet enim probare, quod seminatio, quae est operatio illa quam sequitur huiusmodi delectatio, per se ordinetur ad concubitum: quod non probatur nec significatur ex hac negatiua, quia felicitet natura non prouidit fet aliter de delectatione proportionali in muliere sicut in viro: quoniam delectatio proportionalis in muliere debet esse natu- raliter vt in principio generacionis, quod est mulier, quod non dicit secundum hanc viam nisi ministracionem menstrui, & receptio- nem feminis virilis per coitum. In omnibus autem his tribus appo- sita est delectatio: & in concubitu, & in receptioe feminis mani- feste patet. In concursu autem sanguinis ad matricem dicunt de- lectationem quoque esse, minus tamen, vt apparet, perceptibilem discrete ab alijs delectationibus. Et sic dicentes seminationem mulieris esse secundum se emissionem superfluitatis ineptae ad generationem, non videntur posse reddere rationem, quare talis seminatio

In solu. prae- ced.

C Quod ad tertium dicendum, quod sicut ordo rationis recte ab homine, ita ordo naturae est ab ipso Deo: & ideo in peccatis contra naturam, in quibus ipse ordo naturae uiolatur, fit iniuria ipsi Deo ordinatori naturae. Vnde Augustinus * dicit in 3. confes- sio. cap. 8. Flagitia quae sunt contra naturam, ubique ac sem- per detestanda atque puniendae sunt, qualia Sodomitarum fue- runt, quae si omnes gentes facerent, omnes eodem criminis rea- tu diuina lege tenerentur quia

vt supra dictum est. Ad quartum dicendum, quod sicut ordo rationis recte ab homine, ita ordo naturae est ab ipso Deo: & ideo in peccatis contra naturam, in quibus ipse ordo naturae uiolatur, fit iniuria ipsi Deo ordinatori naturae. Vnde Augustinus * dicit in 3. confes- sio. cap. 8. Flagitia quae sunt contra naturam, ubique ac sem- per detestanda atque puniendae sunt, qualia Sodomitarum fue- runt, quae si omnes gentes facerent, omnes eodem criminis rea- tu diuina lege tenerentur quia

vt supra dictum est. Ad quintum dicendum, quod sicut ordo rationis recte ab homine, ita ordo naturae est ab ipso Deo: & ideo in peccatis contra naturam, in quibus ipse ordo naturae uiolatur, fit iniuria ipsi Deo ordinatori naturae. Vnde Augustinus * dicit in 3. confes- sio. cap. 8. Flagitia quae sunt contra naturam, ubique ac sem- per detestanda atque puniendae sunt, qualia Sodomitarum fue- runt, quae si omnes gentes facerent, omnes eodem criminis rea- tu diuina lege tenerentur quia

vt supra dictum est.

seminatio voluntaria est peccatum mortale: unde quartus dicen-
ti modus est. quod licet seminatio muliebri non sit necessaria
ad generationem, est tamen utilis ad generationem, ita quod
melius concipitur seminando, & melius generatio promouetur,
cui muliebri semen adanatum est. Et quia non solum abusus

coniuncta natura speciei, quam
quodcumque aliud individui:
& ideo peccata, quae sunt contra
naturam speciei, sunt grauiora.

AD QVARTVM dicendum,
quod grauitas in peccato magis
attenditur ex abusu alicuius rei,
quam ex omissione debiti vsus:
& ideo inter vitia, quae sunt con-
tra naturam infimum locum
tenet peccatum immunditiae,
quod consistit in sola omissione
concupiscit ad alterum. Graui-
simum autem est peccatum be-

seminat a natura propter melius, puta in duobus oculis. Necessi-
tati quippe animalis sufficit videre per vnum oculum, sed na-
tura propter melius dedit duos. Constat autem, quod priuare
hominem vno oculo est peccatum mortale, quamuis non sit pri-
uatio necessarii simpliciter ad videndum: sed propter melius vi-
dere. Et ita priuare hominem principio propter melius a natu-
ra ordinato ad generationem, est peccatum mortale. Hoc autem
facit mulier seminans voluntarie extra naturalem concubitus.
Huic rationi hoc solum obstat, quod ne-
scit: dum dicit semen muliebri concurrere ad generationem
vt vile seu propter melius, & non dicit quo modo concurrat,
actiue vel passiue, vt eundem uel diuersa natura a menstruo. Ad
quod tamen oportet descendere scientificè loquentem. Alb. autē
dixit, & illud commune, & specificauit quod concurrat passiuē ut
res eiuſdem rationis cum menstruo, & quod semper ac necessario cō-
currit illud semen: sed tunc melius quando mulier delectabiliter
seminat in ipſo concubitu simul cum viro. Et non vult, quod
semen muliebri sit absolute propter melius: sed quod ipsa delectabiliter
seminat in ipſo concubitu simul cum viro. Et non vult, quod
semen muliebri propter necessitate esse. Unde quintus modus
dicendi est. loquendo viam Auic. & Alb. facis rationabilem, quod
sicut uir seminando uoluntarie extra naturalem concubitus pec-
cat mortaliter, quia contra naturalem ordinem actiue genera-
tionis humane principio abutitur, in damnum humane uitae:
ita mulier seminando uoluntarie extra concubitus naturalem,
peccat mortaliter, quia abutitur potentia sua actiua ministrando
principium passiuum generationis humane contra natura-
lem ordinem in damnum humane uitae. Sed quid dicemus in
ta uiam diu Tho. negantis muliebri semen esse necessarium ad genera-
tionem? Forte diceretur, quod quia est uile ad generationem, uel
ut adiuuans semen uiri ex quo est in genere feminis, uel ut cum
materia menstrui, ita quod declinatio ex perfectione feminis, ita
cet non cadat in materiam necessario requisitam, cadit tamen in
commateriam uilem ad generationem: ideo abusus eius est pec-
catum mortale. Vel dicitur, quod quia mulier est sicut mas im-
potens, seminatio mulieris potest dupliciter considerari. Vno mo-
do secundum rationem suae speciei, & sic, quia secundum se ordi-
natur ad generationem, sicut seminatio masculi naturaliter im-
potentis generare, ideo est peccatum mortale abusus talis semi-
nationis. Alio modo, prout est ad tali individuum. Impotente de-
coquere semen. Et sic, quia hoc est per accidens sicut patet si ma-
sculo ex frigida complexionem conueniret talis impotentia, ideo
hinc, licet sit ineptum semine ad generationem, non tamen excu-
satur a peccato mortali illius abusus, quoniam actus iudicandus
est secundum suam speciem per se, & non secundum id, quod cō-
uenit ei per accidens. Sed huic rationi obstant duo. Primo, quia
impotentia concoctua feminis in muliere non est per accidens
scilicet ratione individui, ut coningeret in viro ex infirma com-
plexione: sed est per se ex naturali specie sexus femine. Distin-
guitur enim specie femina a mare sub genere sexus, quamuis
sint eiusdem speciei in specie hominis, in specie leonis, &c. Et pro-
pterea non est eadem ratio de seminatione uiri infirmi seu orba-
ri, & feminae. Illius impotentia est naturalis, illa infirmitas.
¶ Ac per hoc seminae impotentia est per se, maris autem impo-
tentia est per accidens. Obstat secundo, quia si seminatio mulie-
ris secundum se ordinatur ad generationem, oportet, quod ordi-
netur secundum se ad generandum, aut in se. & redit opinio.
Gal. aut in alia persona, & sic concubitus mulieris cum mulie-
re non esset peccatum mortale: quia ibi seruatur id, quod per

se spectat d ordinem illius seminationis. Ita
ta uiam auctoris dicendum uidetur, quod
extra naturalem concubitus, est abusus
seu propter melius ad generationem ordinatū
cundum autem Gal. viam, quod nulli est

stialitatis: quia non seruatur debi-
ta species. Unde super illud Gen.
37. capite, Accusauit fratres suos
crimine pessimo: dicit quod
cum pecoribus misceretur. Post
hoc autem est vitium Sodomiti-
cum, cum ibi non seruatur debi-
tus lexus. Post hoc autem est pec-
catum ex eo, quod non seruatur
debitus modus concubendi.
Magis autem si non sit debitum
vas, quam si sit inordinatio loci
quod aliqua alia pertinentia ad
modum concubitus.

solum ex communi appellatione, quia seminatio
ex duobus patet signis. Primo, ex eo quod
alimenti ultimo hoc est sanguinis, uel
moris sanguinei emissi a muliere post
procurante adhuc seminare. Secundo, ex eo
non frustra de se mulieri ita seminare, ut
puberatis tempore distendi, & manifeste
verò sit materialis tantum ratione, & signi-
ficat quidem, quia semen est in potentia
per hoc fiat animalium componitur et
ita semen est uirtus actiua formatiua. Hoc
est propterea sicut in vegetabilibus, ubi
semen continet utrumque saltem principium
inim principium passiuum, quod sunt
re admittit, subiectum primum generans
ubi dicitur est leuis, non solum semen est
nerationis, sed etiam quod primam partem
quoniam maris constat esse agere, & seminare
quod principium actiuum ex parte maris
principium passiuum ex parte femine. Et
que fiat integrum semine in vegetabilibus
x fit integrum semen. Et sicut in vegetabilibus
non generatur nisi totum, & aliam naturam
do in terram semen integrum, uel in
alium puro humore sanguinis exortitur, ut
Atteſtatur huic proportionali ratione, quod
feminatum in concubitu sunt sub esse
& passiuū praeſentant. Nec contra hanc
tio Arist. si mensurae ego non seminare
strua quoniam ratio ista non tenet in
ratis: quoniam quae sunt diuersa, ut dicitur
portione feminis, ergo non reſoluitur
in his quoniam uinum subordinetur reſolu-
quia ambo sunt unum ordine naturae
per hoc, quod si uinum ponitur propoſitum
rum oportet etiam ponere ut conueniat
tantum ponitur proportione feminis
nae, ut primum passiuum formam, & dicitur
nant quoque huic poſitioni. & quae Arist. &
que Gal. quod ad hoc quod est semen, & per
ad hoc quod est in genere feminis, ut
que dicit Aristote. quod ad hoc, quod
purum egeſt concoctione. Aristote. & dicitur
licet uenera: & tanta a natura poſita ut
poſitioni, & ratio moralis, ac mortalis
ſeſte habetur, & ratio moralis, ac mortalis
entur mulier ante, & post artem moſt
ſeminatione: quia, ſicut per accidens de
actus ſecundum le artem. Et hinc
piellarum ante artem menſtruum, quod
ſeminationis ſpectat actus ille, & ſicut
abſuſi ſeminationis ſecundum ſe conuenit
ſicut n. c. uir ex infirmitate impoſſibile
abſuſi ſeminationis, & peccatum mortale
re in hac uia ſecundum ſe dicitur, & ſicut
huius uel illius philoſophi. contra artem
phia locum auctori: tamen habere

QVAESTIO CLV.

De Partibus potentialibus temperantiae, in quatuor articulos diuisa.

Super Quaestione centesima quinquagesima quinta. Articulus primus.

In art. 1. q. 155. nota duo. Primo quod continentiae nomen apud Aristotelem & communitur apud morales intelligit, quoniam hac significatione videntur tam ponentes continentiam non esse virtutem, sed gradum, quam ponentes non esse virtutem proprie, sed imperfectum quid in genere virtutis. Veri que enim dicunt continentiam esse, qua resistitur concupiscentiis prauis vehementibus, infra latitudinem tamen humanam. Quod addo propter ea, quae humanos excent limites, ut bestiales passionis. Sed tanta est inter has opinionis differentia ut disputare simul nequeant, sed semper aequiuocatio interit, nisi reddendum in principii primum, puta, quod dicitur, vel non dicitur tales gradus, quod superius tactum est. Et nunc ideo commemoramus, ut meminerit disputantes cum Martino, se motis his praesuppositis sibi uicem aduersantibus, an sollicitudinem continentiae sit gradus, an sit imperfectum quid in genere virtutis, disputent de reliquis, nisi velint reducere semper quaestionem ad principium. Secundum diligenter aduertit, quod continentia ab auctore ponitur sub genere principii laudabilium operum: quoniam hinc habet, quod est in prima specie qualitatis, qui est habitus, vel dispositio. Nam constat non esse aliter principium laudabilis operis, nisi sicut habitus, uel dispositio potentiae est principium laudabilis operis. Et hac doctrina erit opus plures, scilicet in articulo 3. huius q. & in articulo sequentis quaestio. & habet vobis que difficultatem.

POSTEA considerandum est de partibus potentia libus temperantiae.

- ¶ Et primò de continentia.
- ¶ Secundò, De clementia.
- ¶ Tertio, De modestia.
- ¶ Circa primum considerandū est de continentia, & de incontinentia.

Circa continentiam quaruntur quatuor.

- ¶ Primò, Vtrum continentia sit virtus.
- ¶ Secundò, Que sit materia eius.
- ¶ Tertio, Quid sit eius subiectū.
- ¶ Quarto, De cō paratione eius ad temperantiam.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum continentia sit virtus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod continentia non sit virtus. Species enim non concluditur generi: sed continentia concluditur virtuti, ut patet per Phil. 7. Eth. ergo continentia non est virtus.

¶ 2 Præ. Nullus vitando virtute peccat, quia secundum Augustinum in libro de lib. arb. Virtus est, quam nemo male uitur: sed aliquis vitando potest peccare, puta, si desideret aliquid bonum facere, & ab eo se contineat, ergo continentia non est virtus.

¶ 3 Præ. Nulla virtus retrahit hominem a licitis, sed solum ab illicitis: sed continentia retrahit hominem a licitis, dicit enim glossa Galat. quod per continentiam aliquis se etiam a licitis abstinere. ergo continentia non est virtus.

SED CONTRA. Omnis habitus laudabilis videtur esse virtus: sed continentia est huiusmodi, dicit enim Andron. quod continentia est habitus inuictus a delectatione, ergo continentia est virtus.

RESPON. Dicendum, quod nomen continentie dupliciter sumitur a diuersis. Quidam enim continentiam nominant, per quam aliquis ab omni delectatione uenerea abstinere. Unde & Apostolus ad Galat. 5. continentiam castitati coniungit: & sic continentia perfecta principalis quidem est uirginitas, secundaria uero uiduitas. Unde secundum hoc eadem ratio est de continentia, quae de uirginitate, quam supra diximus uirtutem. Alij uero dicunt continentiam esse, per quam aliquis resistit concupiscentiis prauis, quae in eo ue-

Ahementes existunt: & hoc modo accipit Phil. continentiam * 7. Eth. Et hoc etiam modo accipitur continentia in collationibus patrum. Hoc autem modo continentia habet aliquid de ratione uirtutis, in quantum ratio firmata est contra passiones, ne ab eis deducatur: non tamen attingit ad perfectam rationem uirtutis moralis, secundum quam etiam appetitus sensitivus subditur rationi sic, ut in eo non insurgat uehementes passiones rationi contrariae. Et ideo Phil. dicit in 4. Eth. quod continentia non est virtus, sed quadam mixta, in quantum habet aliquid de uirtute, & in aliquo deficit a uirtute. Largi tamen accipiendo nomen uirtutis pro quolibet principio laudabilem operum, possumus dicere continentiam esse uirtutem.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Philo. continentiam concludit uirtuti quantum ad hoc, in quo deficit a uirtute.

AD SECUNDVM dicendum, quod homo proprie est id, quod est secundum rationem: & ideo ex hoc dicitur aliquis in seipso se tenere, quod tenet se in eo, quod conuenit rationi. Quod autem pertinet ad peruersitatem rationis, non est conueniens rationi: unde ille solus uere continens dicitur, qui tenet se in eo, quod est secundum rationem rectam, non autem in eo, quod est secundum rationem peruersam. Rationi autem rectae opponuntur concupiscentiae prauae, sicut & rationi peruersae opponuntur concupiscentiae bonae. Et ideo proprie & uere continens est, qui persistit in ratione recta, abstinens a concupiscentiis prauis: non autem qui persistit in ratione peruersa, abstinens a concupiscentiis bonis: sed hic magis potest dici obstinatus in malo.

AD TERTIVM dicendum, quod glossa loquitur de continentia secundum primum modum, secundum quem continentia nominatur quadam uirtutem perfectam, quae non solum abstinere ab illicitis bonis, sed etiam a quibusdam licitis minus bonis, ut totaliter intendatur perfectionibus bonis.

ARTICVLVS II.

Vtrum materia continentiae sint concupiscentiae delectationum tactus.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur, quod materia continentiae non sint concupiscentiae delectationum tactus. Dicit enim Ambrosius in 1. * de officio quod gene-

Super Quaestione centesima quinquagesima quinta. Articulus secundus.

Li. 7. per totum, tom. 5.

IN arti. 2. eiusdem quod dubium ex Martino in quod de continentia occurrit dupliciter. Primo arguente, quod continentia non determinatur ad materiam talem, scilicet delectationes tactus, sed reperibilis est in omni genere uirtutis: secundo, soluerunt rationes Sancti Thome in hoc articulo quibus concludit continentiam proprie esse circa concupiscentiam delectabilem secundum tactum, Arguit igitur primo sic, in omni genere uirtutis reperitur continentia, ergo. Antecedens probatur. Si quis in opere iustitiae paratur impugnationes a rebus delectabilibus, puta, muneribus, &c. & vincat, talis est iustus secundum aliquem gradum, & non secundum gradum heroicum, quia tentatio non excedit communem hominum facultatem, nec secundum gradum temperantiae, quia patitur impugnationem. ergo secundum gradum continentiae. Secundo. In omni materia, in qua reperitur passiones impellentes ad persequendum aliquid, quod recta ratio dicit, inuenitur continentia: sed in omni genere, & materia uirtutis reperitur huiusmodi passiones. ergo. Maior est S. Thome in hoc articulo. Licet eam limitare videatur, sed nimium uoluntarie, ut patet soluerunt ratione eius. Minor est certa. Nam per cupiditatem peccunia impellit quis ad inuulsiuam, alius ad inuulsiuam, alius ad fugam: tertio, quarto, & quinto affert primum, secundum, & tertium argumenta huiusmodi articuli. & subdit. Has rationes ferre omnes soluit Thome per hoc, quod nomen continentiae potest accipi communiter, vel stricte, in quo inest ab eo dissensio, dum tamen conficitur hoc uirtutis genere reperiri

Li. 4. ca. vi. tom. 5.

D. 1166.

Lib. 1. ca. 46. in princip. tom. 4.